

Eén van de moeilijkste woorden van het geloof is voor mij het woord 'genade'.

Bij 'iemand om genade smeken', zie ik iemand die zielig is en iemand die de baas is.

Ongelijkwaardigheid dus. Ik zie het zelfs als iets vernederends.

Je zelf vernederen om iets (gedaan) te krijgen van de ander.

Zo heeft het, wat mijn geloofsopvoeding betreft, ook zijn betekenis gekregen met betrekking tot de relatie mens en God.

Ongelijkwaardigheid: de mens is zondig en moet om genade smeken.

En als het goed is, vind je genade in de ogen van God, dankzij het werk van Jezus Christus. Je bent zelf als mens niets waard, en alleen als je jezelf vernedert, zal Hij je verhogen.

Ik heb het daar moeilijk mee, ook al ben ik me bewust van veel dingen die ik verkeerd heb gedaan, maar het staat haaks op de verzekering, dat ik er mag zijn, zoals ik ben met mijn mogelijkheden. Kortom, met dat ik wat te bieden heb.

Ik heb mij verdiept in de bijbelse betekenis van 'genade' en ben tot de overtuiging gekomen, dat dat begrip mij meer te zeggen heeft dan ik dacht. En dat de negatieve klank ervan meer te maken heeft met wat de mens (of de kerk) ervan gemaakt heeft dan wat er bedoeld is in de Bijbel.

In de Bijbel in gewone Taal komt het woord genade overigens niet eens voor. Het hoort niet meer bij de gewone bekende omgangswaarden.

'Genade' in de omgangstaal wordt hooguit nog gebruikt op het schoolplein in vechtpartijen, en dan gaat het om medelijden hebben.

In de BGT wordt het vertaald met 'goedheid' en 'goed zijn': God is goed voor ons. Maar daar zit niet zoveel diepte meer in.

In de gewone Bijbelvertaling (NBG en later) komt het woord heel vaak voor, het meeste nog in het Nieuwe Testament

Dan gaat het bijvoorbeeld om 'Genade vinden in de ogen van God'. Daarnaast 'genade bewijzen of schenken of verlenen.

In de Psalmen vinden we vaak 'smeken om genade'.

'God is genadig', wordt vaak gecombineerd met barmhartig, goedertieren en rechtvaardig.

In het NT (grieks Charis) betekent genade: gunst, goedgunstigheid, dat wat vreugde geeft.

Latijn: gratia, genade, dankbaarheid)

Vergeving van zonde en schuld. En dan vooral ook met verwijzing naar de betekenis van Christus.

Je krijgt het 'om niet': gratis. Het verlenen van gratie. Allemaal woorden afkomstig van gratia. Genade is iets krijgen wat je niet verdiend hebt, onverdiende gunst.

Genade heeft later een negatieve klank gekregen van ongelijkheid in termen van macht: zoals iemands genadebrood eten, of iemand een genadeslag geven.

Uitgeleverd aan een macht, die naar willekeur over jou kan beschikken en die kan bepalen of je genade krijgt of niet.

Ten koste van je zelfrespect, er blijft niets van je over.

Je kunt je voorstellen, dat het op die manier ook gebruikt kan worden door de leiders van de kerk om gelovigen aan zich te binden. Dat zij de rol van God 'overnemen' in het genade verlenen aan gelovigen die vol gevoelens van schuld en zonde zitten. Het geeft hen de ruimte om aan te geven hoe zondig mensen zijn, om vervolgens de voorwaarden te dicteren waaronder zij eventueel genade zouden kunnen ontvangen. Met boetedoening, offers en later ook in de vorm van aflaten tegen hoge prijzen. Een manier om mensen klein te houden (of te maken) voor eigen macht en gewin. En het gebeurt dan vaak met een beroep op Bijbelteksten, waarin het begrip genade een rol speelt bij schuld en boete.

Om dan proberen te komen tot de diepe betekenis van 'genade', doet mij denken aan de gelijkenis van Jezus over de schat in de akker.

Het is een oefening om het begrip 'Genade' weer op te graven en te vinden als schat in de akker van de verhalen van de Bijbel.

Dan kun je denken aan het verhaal van die schuldenaar met als toepassing dat je dan ook een ander zijn schuld moet vergeven. Daar zit al een stekeltje achter. Dat je hetzelfde moet doen. Terwijl het er eigenlijk eerst om gaat dat je doorhebt (oftewel 'ziet') wat er met jou gebeurd is en dat je dan ook de ander 'ziet', zoals jij gezien bent. Niet gedrag **nadoen**, maar zelf anders **kijken**.

Genade vinden in de ogen van God betekent dat Hij je ziet zoals je bent, ziet door je buitenkant heen, ziet door je verhalen heen.

In het licht van het grote verhaal van Liefde.

Je zou ook kunnen zeggen in het licht van het grote verhaal van Leven zoals dat door God bedoeld is..

Daarin heb jij een plaats, niet één die je moet verdedigen of verdienen, maar die je hebt, ook al ben je dat vergeten of ben je er niet van bewust, of is het ondergesneeuwd, of omdat je je zelf daarvoor niet waardig acht.

Het is geen verdienmodel van het geloof, je hoeft er niets voor te doen, alleen maar ontdekken (als schat in de akker), dat je in Zijn licht staat.

Om niet. Dat is voor de mens in zijn geschiedenis van struggle for life en eigen hachje onbekend, dat past niet bij zijn verhaal van overleven.

Van het Bijbelse woord voor genade zou je kunnen zeggen is de inhoud zo veranderd dat het evangelie-verhaal in de loop van de tijd veranderd is in het menselijke (evolutie)verhaal van macht en verdienste.

En daarmee is het ook in schrille tegenstelling komen te staan met het woord 'Gein' (jiddisch, amsterdams) dat stamt van het zelfde hebreeuwse woord als genade: 'cheen'. Er is geen zweem van gein meer te vinden in de uiteindelijke betekenis van genade.

Zoals ik het zie heeft 'genade' in de Bijbel de betekenis van de Liefde die zichzelf niet zoekt, en die je om niet mag ontvangen. Het helpt zelfs als je het woord 'genade' vervangt door het woord 'liefde'.

Genade: de maskers vallen af. Het schema van oorzaak en gevolg wordt doorbroken en overstegen.

Geen 'do ut des' (= ik geef opdat jij mij iets geeft'), geen argumentatie, een manipulatie, geen rangen en standen, geen op de tenen staan, geen schone schijn, geen krampachtigheid, geen beloning of straf:

Het hoeft niet meer, een schone lei.

Los van de last van de geschiedenis, die je zou kunnen zien als een opgebouwde schuld uit het verleden.

Van doodserieus naar betrekkelijkheid en relativiteit: Mijn genade is u genoeg

Gods liefdevolle toewending naar ons, zonder beperking.

Het verhaal van genade en dus van liefde haalt de vastigheid/kramp uit ons verhaal, en uit onze dogma's.

Het zet ons verhaal op losse schroeven.

Genade betekent, dat je losgekoppeld wordt van je eigen, vaak moeilijke verhaal.

Het maakt als het ware een scheiding tussen jou en je verhaal. Jij zit er niet meer aan vast, dankzij het grote verhaal van Liefde.

Er valt zelfs iets van plezier aan te beleven. Iets van gein als ondertoon van de genade. Het is meer dan een lolletje maar het heeft wel met vreugde en blijheid te maken.

Dat opent een deur naar de toekomst.

Dat verleden is er nog wel, maar in de vorm van een verhaal, los van de werkelijkheid van nu. Het maakt er wel deel van uit, maar niet meer in termen van schuld of slachtofferschap. Het is zelfs bij te stellen in het licht van Gods verhaal van liefde

Hoe nu verder?

Ik heb de neiging achterom te kijken:

Is alles wel goed gegaan?

Heb ik het wel goed gedaan?

Ik voel me schuldig over dingen die niet goed gingen en die ik anders had kunnen (cq. moeten) doen.

Allemaal belemmeringen om verder te gaan.

Niet eens zozeer een zondig gevoel, maar wel 'had ik het niet beter kunnen doen?'

Mijn genade is u genoeg

Dat wat je gedaan hebt wordt losgeweekt van wie je bent.

Want ik heb je gezien, zoals je bent. Het is goed zo!

De ervaring van 'gezien' worden, zonder franje, zonder masker/façade, krampachtigheid en zelfverdediging

Dat was altijd al wel aanwezig als tekst en verkondiging, maar nu heel heftig en confronterend dichtbij.

Durf ik het wel aan met 'mijn genade is u genoeg?'

Afgelopen vrijdag was de begrafenis van Herman Prins.

Het ging ook over genade. Aan de hand van een zinnetje uit het verhaal van de verloren zoon: *'En toen hij nog ver weg was, zag zijn vader hem...'*

Het wordt meestal verteld vanuit het perspectief van de zoon.

Een zoon die alles erdoor gejaagd heeft en berooid weer thuiskomt, vol schuldgevoel.

Zoekend naar en smekend om genade zou je kunnen zeggen, er was van hem zelf niets meer over.

En aan de andere kant de vader die hem van verre ziet aankomen. Hij stond daar dus al om hem te ontvangen.

Hij wil niets weten van verontschuldigen of schuld bekennen. De zoon was dood en is weer levend geworden voor hem.

Je bent er zoals je bent. Het verleden telt niet meer, kun je achter je laten. Reden om blij ('gein') te zijn en feest te vieren.

Genade niet omdat hij het verdiend had, maar omdat Hij hem zag zoals hij was.

Door de eeuwen heen is het het verhaal van de verloren zoon genoemd. Heel passend bij de manier waarop in de kerkgeschiedenis met de verhalen van de Bijbel en het geloof is omgegaan (daarover later meer).

Het verhaal zou beter genoemd kunnen worden als: het verhaal van de liefdevolle vader.

Het accent van genade verschuiven van de 'verloren zoon' naar de 'liefdevolle vader'

Dat verhaal heeft perspectief en laat de mens in zijn waarde en helpt hem om zich bevrijd te weten van alles wat verkeerd is gegaan.

Een verhaal met een boodschap voor mij en voor ons.

Mijn genade is u genoeg.

Daar hoeft niets en kan niets tegenover staan: het is er, om niet, gratis voor iedereen.

Die invulling zou ook een verdieping kunnen betekenen, wanneer we het herkennen in het bijbelse begrip Liefde: het is er, om niet, voor ons allemaal!

Mijn genade is u genoeg!

Amen.